

Comentarii Săptămânale

nr. 28 ,
26 octombrie 2007

www.expert-grup.org
info@expert-grup.org
MD-2012, Republica Moldova,
Chișinău, str. Columna 133
Tel. /3732/ 211-559

Alex OPRUNENCO

Comerțul extern „deficitar”

Informația Operativă a Biroului Național de Statistică privind evoluția comerțului exterior în primele unsprezece luni ale 2007 oferă puține motive de optimism, dar multe ocazii de meditație. Se evidențiază două tendințe importante: agravarea tot mai rapidă a deficitului comercial și reorientarea geografică a exporturilor moldovenești. După publicarea datelor statistice, întrebările cele mai des întâlnite în presa locală sunt: cât va mai crește deficitul comercial? Cât de decisivă este reorientarea exporturilor? În comentariul dat încercăm să oferim răspunsuri măcar la o parte din aceste întrebări...

Zborul neclintit al deficitului comercial: cât se mai poate?

Observatorii economici din Moldova erau deprinși deja să ignore deficitul comercial, fenomen care nu este străin nici vecinilor noștri. Totuși, amplasarea pe care a luat-o acest fenomen în 2007 a alertat guvernarea, comentarii economici și publicul larg. Și nu e de mirare, BNS a raportat că în ianuarie-noiembrie 2007 deficitul comercial a depășit noul „nivel psihologic” de 2 mlrd. USD și, credem, că indicatorul a stabilit noi ținte-record de atins în viitorul apropiat.

Așadar, aprofundarea deficitului comercial demonstrează o simplă realitate: importurile în Moldova cresc mai rapid (+38,5%, în perioadă de referință) decât exporturile (+30,5%). Importurile cresc atât de robust grație factorilor fundamentali și de conjunctură:

- *Factorul fundamental* este că cererea internă pentru investiții și consum este foarte înaltă și companiile moldovenești nu sunt în stare să facă față acesteia. Această cerere este în mare parte susținută de veniturile remise de emigranții moldoveni care muncesc peste hotare, influxul de investiții străine directe și ajutorul bilateral și multilateral. Faptul că toate aceste trei surse sunt în creștere ultimii ani implică și menținerea cererii interne înalte pentru consum și investiții. Totodată, trebuie de menționat, o parte de importuri acoperă necesitățile companiilor în expansiunea afacerilor lor și în perspectivă medie și lungă de timp vor susține exporturile și/sau vor substitui unele importuri.

- *Factorul de conjunctură* reprezintă creșterea puternică a prețurilor pentru energie, nemaivorbind de rate înalte de inflație în UE și vecinii noștri. Republica Moldova acoperă partea copleșitoare de necesități sale de energie din exterior. Respectiv, scumpirea energiei a adus la creșterea importurilor în expresia bănească. Ținând cont de faptul că majoritatea experților în domeniu consideră că economia globală trebuie să obișnuiască cu energia scumpă, este rezonabil să presupunem că acest factor de creștere a importurilor va persista și în viitorul apropiat. O singură abordare realistă de minimizare a impactului energiei scumpe este implementarea tehnologiilor energonome și sporirea gradului de utilizare a resurselor locale și celor regenerabile.

Care este ieșirea?

Este clar că ambii factori probabil vor persista în viitorul apropiat. Ținând cont de caracteristicile geoeconomice ale Republicii Moldova și gradul tot mai înalt de integrare în procesele economice globale și regionale, substituția sau protejarea pieței împotriva importurilor nu este soluția tocmai fezabilă și rezonabilă. Astfel, politicile guvernului trebuie să concentreze mai mult pe sporirea exporturilor moldovenești, nu și pe limitare importurilor. Acestea presupun diversificarea economiei moldovenești și deci a exporturilor, care ar trebui să avanseze pe scara valorică. Promovarea doar a exporturilor tradiționale moldovenești nu reprezintă o soluție durabilă în acest sens. În același timp, toate aceste măsuri necesită diminuarea poverii administrative și fiscale, combaterea corupției, protecția autentică a concurenței, etc....măsurile pe care autoritățile

declarativ le „îmbrățișează”, dar nu și le implementează cu perseverență necesară.

Exporturile moldovenești: Quo Vadis?

O altă tendință importantă care se observă în comerțul exterior este evoluția exporturilor, care în principiu demonstrează ritmuri de creștere sănătoase. Însă această creștere nu trebuie să servească drept cauză pentru supraaprecieri din partea observatorilor economici sau factorilor de decizie.

Prima supraapreciere se referă la faptul că Uniunea Europeană a devenit principala destinație a exporturilor moldovenești în dauna pieței CSI, o dovadă în plus a succeselor Republicii Moldova pe calea integrării europene. O asemenea concluzie este un semi-adevăr. Pe de o parte, exporturile moldovenești destinate pieței comunitare au crescut atât ca volum, cât și ca valoare. Pe de altă parte, sunt încă doi factori extrem de importanți care au favorizat avansarea exporturilor pe piața comunitară. *Primo*, aderarea României și Bulgariei la UE pe 1 ianuarie 2007 a însemnat și un exercițiu aritmetic de adăugare a datelor privind comerțul exterior al acestora la datele UE. Dacă exporturile destinate României și Bulgariei sunt excluse din statistica curentă, exporturile în CSI vor depăși cele destinate UE cu circa 20%. *Secundo*, instituirea embargoului de vinuri în Rusia în martie 2006, a redus semnificativ ponderea Rusiei, și deci a CSI, în totalul exporturilor moldovenești. Cu reluarea exportului de vinuri în Federația Rusă, tendința augmentării cotei UE în totalul exporturilor moldovenești poate încetini.

A doua supraapreciere se referă la faptul că „...sporirea exporturilor către țările Uniunii Europene demonstrează competitivitatea produselor autohtone nu numai pe piețele țărilor CSI, dar și pe piețele țărilor Europei de Vest” (din Monitorul Oficial, din 14.12.2007, HG 1431). O asemenea concluzie este cel puțin incorectă din punct de vedere academic pentru că aparent nu include în calculele nici expansiunea fizică a pieței comunitare (aderarea României, a doua ca destinație de export, și Bulgariei), și nici schimbarea regimului comercial cu Uniunea Europeană, adică introducerea GSP+ pe 1 ianuarie 2006. Or, augmentarea exporturilor pe piața europeană a dus și la reconfigurarea categoriilor de produse exportate de Republica

Moldova. Astfel, avans foarte important au cunoscut exporturile de textile, care au devansat „produsele alimentare și băuturi alcoolice” ca principalul export moldovenesc, și unele articole din metale (deșeuri metalice, de pildă, și care deseori sunt re-exportate) care beneficiază de condiții mai favorabile pentru exportul în UE în cadrul GSP+. În același timp, exportul băuturilor alcoolice pe piața comunitară în primele zece luni 2007 a scăzut față de perioadă similară 2006 aproape de 2 ori. Bineînțeles, aceasta din cauza că, produsele alimentare și băuturile alcoolice trebuie să conformeze cerințelor mult mai exigente, autoritățile și companiile cu greu implementează normele necesare și standardele de calitate, iar regimul comercial liber cu România și preferențial cu Bulgaria a fost demontat odată cu aderarea acestora la UE. În general, comerțul cu România este foarte elocvent în acest context: trecerea de la regimul de comerț liber la GSP+ nu a împiedicat exporturile moldovenești să crească cu ritmuri alerte (+40,7% în ianuarie-noiembrie 2007), permițând României să devanseze Rusia ca țara de destinație pe durata primăverii a.c.

În loc de concluzii...

Credem că nu poate fi vorba de sporirea generală a competitivității exporturilor moldovenești. Mai degrabă, acestea trec printr-o restructurare atât geografică, cât și asortiment, dar totuși în limitele conturate încă deceniul trecut. Exporturile noastre rămân a fi intensive din punct de vedere a inputului de muncă, dar nu și tehnologic.

Ele sunt și foarte dependente de regimul comercial stabilite de partenerii noștri. Așadar, acordarea GSP+ de către UE și embargoul instituit de către Federația Rusă asupra vinurilor moldovenești, iar anterior asupra produselor vegetale și animale, au cauzat reconfigurări semnificative între diferite elemente ale „mozaicii” comerțului nostru extern. Totuși, credem că acordarea Preferințelor Comerciale Autonome și continuarea apropierei Republicii Moldova cu Uniunea Europeană vor favoriza în continuare creșterea cotei UE în totalul exporturilor moldovenești chiar și în pofida ridicării embargoului „vinicol”. Însă, până la urmă cel mai important lucru este ca exporturile moldovenești să fie diversificate între diferite piețe, să includă o gamă diversă de produse și să tindă cu timpul să cuprindă tot mai mult produse cu inputul tehnologic înalt și să fie conforme standardelor internaționale de calitate. Dar până acolo mai este drum de parcurs...